CİLT 1

2019
2020
YILI

YÜZEY ARAŞTIRMALARI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

2019-2020 YILI YÜZEY ARAŞTIRMALARI

CİLT 1

ANKARA 2022

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ANA YAYIN NO: 3714/1
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ana Yayın No: 193/1

Editör
Dr. Candaş KESKİN

e-ISBN: 978-975-17-5053-2 (Takım)
978-975-17-5054-9 (1.Cilt)

Grafik Tasarım
Nihal KARAPEK

Kapak Fotoğrafı
Ertekin DOKSANALTI
Datça-Knidos Hinterlandı Arkeolojik Yüzey Araştırması 2019

Not: Araştırma raporları, dil ve yazım açısından Dr. Candaş KESKİN tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

İÇİNDEKİLER

Abdullah HACAR, H. Simge EGECİ
NİĞDE İLİ DAĞLIK ALAN ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI: 2019-2020 YILLARI 7

Abdurrahman UZUNASLAN, Erdal KAYA, Muzaffer ÖZÇİRİŞ
ANAMAS DAĞLARI VE TERRİTORYUMU EPİGRAFİK YÜZEY ARAŞTIRMASI: 2020 YILI ÇALIŞMALARI 31

Abdulkadir BARAN
2019 -2020 YILLARI RHODOS PERAİASI YÜZEY ARAŞTIRMASI 43

Abdulkadir ÖZDEMİR, M. Taner ŞENGÜN
ELAZIĞ İLİ MERKEZ İLÇESİ PREHİSTORİK DÖNEM ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI (EPAS): 2020 YILI ULUOVA VE ÇEVRESİ 71

Abuzer KIZIL, Taylan DOĞAN
2019 YILI MUĞLA İLİ, MILAS İLÇESİ, EUROMOS ANTİK KENTİ VE ÇEVRESİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 101

Adnan DİLER, Şahin GÜMÜŞ, Serap TOPALOĞLU
MUĞLA İLİ ADALAR, BODRUM YARIMADASI, DAMLIBOĞAZ, SARIÇAY OVASI, PİLAVTEPE, KİSSEBÜKÜ, SEDİR ADASI, (KEDREAI) ANAKARA LELEG YERLEŞİMLERİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI 2019 117

Ahmet İhsan AYTEK, Alper Yener YAVUZ, Serdar MAYDA, Erhan TARHAN, Büşra ALADAĞ, Amélie VIALET, Mehmet Cihat ALÇİÇEK
DENİZLİ İLİ OMURGALI FOSİL YATAKLARI TESPİTİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 2019-2020 133

Akın TEMÜR, Davut YİĞİTPAŞA, Bünyamin KIVRAK, Özkan ÖZBİLGİN, Murat SARIGÜL, Semanur KARADENİZ
NEOKLAUDİOPOLİS ANTİK KENTİ VE TERRİTORYUMU 2019 YILI YÜZEY ARAŞTIRMASI 145

Asuman BALDIRAN, Erdener PEHLİVAN
KONYA İLİ TAŞKENT, SEYDİŞEHİR, BOZKIR, BEYŞEHİR, HADİM, GÜNEYSINIR, AKÖREN VE SELÇUKLU İLÇELERİ "HELENİSTİK VE ROMA DÖNEMİ BULUNTULARI" YÜZEY ARAŞTIRMASI 2019 - 2020 YILI ÇALIŞMALARI 167

Atakan AKÇAY, S. Yücel ŞENYURT, Seda KARA, İlkay AKLAN, Mehmet CEVHER, H. Umut KIVRAK
ORDU-MELET IRMAĞI HAVZASI YÜZEY ARAŞTIRMASI 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI 179

Atila TÜRKER, Cahide Gizem TIRIL-ÖZBİLGİN
SAMSUN KIYI KESİMİ 2019 YILI ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI RAPORU 193

Aydın ERÖN, Suat ATEŞLİER, Murat ÇEKİLMEZ, Emre ERDAN, Çağlar ÇAKIR, Barış SEMİZ, Erdal İSBİR, Merve S. ÇAKAN, Sezen PALAMUTÇU, Aylin KILINÇ, Sezar KIZIL, Recep TAŞKIN, Mustafa ÜZÜMCÜ, Selin YENİGELEN, Sami ARICI, Aytül ÖRGEN, Fırat KARAMAN
2020 YILI KUŞADASI İLÇESİ VE SAMSUN (MYKALE) DAĞI ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI ÇALIŞMASI 211

Alican DOĞAN, Barış GÜR, Ayhan YARDİMCİEL
AĞRI VE IĞDIR İLLERİ "ORTA VE SON TUNÇ ÇAĞI ARAS BOYALILARI KÜLTÜRÜ KALE, NEKROPOL, YERLEŞİM YERİ VE ÇANAK ÇÖMLEKLERİ" 2019-2020 YÜZEY ARAŞTIRMASI 229

Ayşen AÇIKKOL, Olcay Zengin KOŞAN, Faruk AY, İsmail BAYKARA, Birkan GÜLSEVEN, Yasin KARAGÖZ
2019 YILI SİVAS İLİ VE İLÇELERİNDE PLİYOSEN VE PLEİSTOSEN DÖNEM YÜZEY ARAŞTIRMASI 245

Aytekin BÜYÜKÖZER, Erim Konakçı
STRATONIKEIA TERRİTORİUMU 2019 YILI ÇALIŞMALARI 255

Bakiye Yükmen EDENS
"ERKEN PREHİSTORYA VE KİLİKYA BAZALT ALANLARI PROJESİ" 2019-2020 YILLARI VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 273

Çiler ÇİLİNGİROĞLU, Berkay DİNÇER, Ahmet UHRİ, Canan Karataş YÜKSEL, Cengiz GÜRBIYIK
KAYA 2019-2020 289

Deniz KAPLAN, Şener YILDIRIM
TARSUS HİNTERLANDI ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI-2020 303

Deniz SARI, Haralambos NİKOLAYİDİS, Sevingül BİLGİN, Tuba YAĞCI, Fatma ŞAHİN, Fadime ARSLAN, Şemsettin AKYOL, Osman DENGİZ, Neslişah ÖZKAN, Yusuf TUNA, Levent UNCU
BİLECİK İLİ 2019-2020 YILI YÜZEY ARAŞTIRMALARI 309

Emre TAŞTEMÜR, Münteha DİNÇ
2019-2020 YILI SEBASTE ANTİK KENTİ VE ÇEVRESİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 329

Ercan AŞKIN, Mehmet KURT, Hatice KÖRSULU, Mehmet ALKAN
KARAMAN İLİ VE MERSİN İLİ MUT İLÇESİ ANTİK DÖNEM YERLEŞİMLERİ VE YERLEŞİM DÜZENLEMESİ ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 2019-2020 ÇALIŞMALARI 347

Erdoğan ASLAN, Gizem YILMAZ, Merve ERASLAN, Başak ÖZTEN
KEKOVA ADASI ARKEOLOJİK YÜZEY/SUALTI ARAŞTIRMASI 2019 355

Erkan FİDAN, H. Levent KESKİN, Atalay KARATAK, Sezer SEÇER FİDAN, Esin EROL, Fatih KARADAŞ
ESKİŞEHİR VE KÜTAHYA İLLERİ TARİH ÖNCESİ DÖNEM YÜZEY ARAŞTIRMALARI (EKAR 2019-2020) 363

Ertekin M. DOKSANALTI, İbrahim KARAOĞLAN, Derviş Ozan TOZLUCA, Merve SELEK, Songül SÖZEL
DATÇA-KNİDOS HİNTERLANDI ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI: 2019 377

F. Mine TEMİZ, Servet ÖZKAN, Müge ÇİFTYÜREK
HATAY İLİ TÜRK VE İSLAM DÖNEMİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 2019 391

Faris DEMİR, Fatih ERHAN
AIGEAI YÜZEY ARAŞTIRMASI 2019 415

Felix PİRSON
PERGAMON ÇEVRESINDE YÜRÜTÜLEN 2019 VE 2020 YILI ÇALIŞMALARI 427

Fikret ÖZCAN, Münevver ŞİMŞEK, Ömer YİĞİTELİ, İbrahim ACUCE, Mustafa TOPAL, Ayşe SÜZMEN
KUZEY PISIDIA YÜZEY ARAŞTIRMASI 2019- 2020 437

Günder VARİNLİOĞLU
BOĞSAK ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI (BOGA) 2019: DANA ADASI'NDA YERLEŞİM VE TAŞ OCAKLARI 451

Hacer SANCAKTAR, Ayça DOKUZBOY, Kudret SEZGİN, İlter TANRIVERDİ
YOZGAT İLİ VE İLÇELERİ ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI: 2019 YILI ÇALIŞMALARI 461

ORDU-MELET IRMAĞI HAVZASI YÜZEY ARAŞTIRMASI 2019-2020 YILI ÇALIŞMALARI

Atakan AKÇAY*

S. Yücel ŞENYURT

Seda KARA

İlkay AKLAN

Mehmet CEVHER

H. Umut KIVRAK

"Ordu İli Melet Irmağı Havzası Yüzey Araştırması (OMHAY)", Melet Irmağı'nın Ordu ili sınırları içerisinden geçtiği havzayı araştırmayı hedefleyen bir projedir. Karadeniz genelinde olduğu gibi, Ordu'nun fiziki coğrafyasında da kıyıya paralel sıradağlar ve bu dağları kuzey-güney yönünde kesen akarsular önemli bir yer tutmaktadır. Araştırmanın coğrafi başlangıç noktası 2018-2020 yılı çalışmalarının yürütüldüğü Mesudiye İlçesi olmuştur. Anadolu'nun iç kesimlerine açılan, Çoruh-Kelkit Vadisi'ne bakan konumu ile Mesudiye, Sivas-Koyulhisar ve Tokat-Reşadiye ile sınır olup özellikle ilçenin güney kesimleri, hayvancılık, tarım ve ormancılık faaliyetleri için son derece elverişlidir. Bölgede bakır, kurşun, gümüş, çinko, demir, altın ve mangan yatakları dikkat çekerken, özellikle Mesudiye ile Kabadüz çevresindeki işletilmiş ve işletilmeye devam eden değerli cevher yatakları bölge arkeolojisinin temel dinamikleri açısından da son derece önemlidir. Mesudiye, Sivas, Tokat ve Giresun ile sınır paylaşırken Melet Irmağı Havzası'nın da yukarı bölümünü oluşturmaktadır. İlçenin özellikle güney kesimi coğrafi ve iklimsel açıdan Orta Anadolu karakteri taşımaktadır. 2019-2020 yıllarında tespit edilen yerleşimler ve detaylı yüzey araştırmaları gerçekleştirilen merkezler aşağıda kısaca tanıtılacaktır.

Pilav Tepesi (M18-7)

Mesudiye ilçe merkezinin yaklaşık 8 km. güneyindeki Pilav Tepesi, Dayılı Köyü sınırları içerisindedir. İlk kez 2018 yılında ziyaret edilen Pilav Tepesi (Resim:: 2), Kuyupınar Deresinin üzerinde kurulmuş sulama göletinin hemen batısında yer alır. Kayalık bir sırt üzerinde yer alan Pilav Tepesinin taban alanı 35x30 m. boyutlarında bir alana yayılmaktadır ve yerleşim 4-5 m. kalınlığında bir kültür dolgusuna sahiptir. Yüzeyde tespit edilen seramik malzemeler

* Doç. Dr. Atakan AKÇAY, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü,
Prof. Dr. S. Yücel ŞENYURT, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü.
Arş. Gör. Seda KARA, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü.
Arş. Gör. İlkay AKLAN, Çukurova Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü.
Arş. Gör. Mehmet CEVHER, Çukurova Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü.
H. Umut KIVRAK, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Doktora Programı Öğrencisi

içerisinde yoğunlukla Geç Kalokolitik Çağ (GKÇ)- Erken Tunç (ETÇ)-I (MÖ 3300-2700) dönemine tarihlenen örnekler (Resim:: 2b) bulunmaktadır. Ele geçen kalın krem astar üzerine koyu kırmızı renkte bant bezemeli polikrom boyalı Geç Demir Çağı'na (GDÇ) ait gövde parçası (Resim: 2c) ise bölgede Demir Çağı'nın son aşamasında da bir yerleşim olduğunu göstermektedir. Söz konusu parçanın en yakın benzeri, ırmağın kuzey kesimindeki Terekkaya yerleşiminde bulunmuştur.

Küllüce Höyükleri (M18-11/12)

Mesudiye ilçe merkezinin yaklaşık 2 km. güneybatısındaki Müslüm Sarıca Köyü'nün 500 m. kuzeydoğusunda Kelali Deresi'nin üzerinde Küllüce-1 ve Küllüce-2 ismi verilen iki alan yer almaktadır. Bölgede daha önceki yıl ziyaret edilen tescilli Müslüm Sarıca höyüğü dışında, çok yakın konumda Küllüce höyüklerinin bulunması dikkat çekicidir. Küllüce, esasında birbirlerine 20 m. mesafede bulunan çift konili bir höyük yerleşimi olmakla birlikte Küllüce-2'deki tahribat çok büyük boyutlarda olup, mimari temeller tamamen dağıtılmış durumdadır. İlk kez 2018 yılında gidilen Küllüce-1'de (Resim: 3a) 2019 yılında detaylı bir yüzey taraması gerçekleştirilmiştir. Doğal bir tepe üzerinde ilk bakışta kurgan görünümü veren tepede tespit edilen kaçak kazı çukurlarındaki kültür dolgusu içerisinde Geç Kalkolitik, Erken Tunç dönemlerine tarihlenen çok sayıda seramik parçası (Resim: 3b), bir hayvan figürini (Resim: 3c) ve yoğun olarak maden cürufları tespit edilmiştir. Müslüm Sarıca Köyü sınırları içerisindeki diğer höyük ile birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu coğrafyanın özellikle Erken Tunç Çağı içerisinde son derece yoğun bir şekilde tercih edildiği görülmektedir. Mesudiye-Koyulhisar yolu üzerindeki konumunun dışında, nispeten daha düzlük topoğrafyası ve maden (manyezit, kömür ve demir) kaynaklarına sahip olması sebebiyle, Müslüm Sarıca ve yakın çevresi Ordu ilinin protohistorik dönemlerindeki sürekli yerleşim alanlarından birisi olduğu değerlendirilmektedir.

Çukurçayır Höyüğü (M18-15)

Mesudiye'nin en bereketli yaylalarına ev sahipliği yapan Çavdar Köyü'nün 7.8 km. batısında, İnciktepe'nin yaklaşık 550 m. kuzeyinde, bugün ormanlık alan içerisinde kalmış bir höyüktür. Tokat-Reşadiye il sınırına yakın kesimde yer alan höyük ilk kez 2018 yılında tespit edilmiştir. 2019 yılında höyük tekrar ziyaret edilmiş, daha ayrıntılı bir şekilde yüzey malzemesi değerlendirilmiştir. 5 m. kültür dolgusuna sahip höyük esasında 65x70 m. boyutlarında olmakla birlikte tahribattan dolayı arkeolojik materyal daha geniş bir alana yayılmıştır. Höyüğün dış çeperi taş sıraları ile çevrelenmiş olup, bu taş örgü bir savunma sisteminden daha ziyade ahşap ve kerpiç malzemenin kullanıldığı mimari yapıların yükseltilmiş temel yığıntıları şeklindedir. Seramik buluntuları içerisinde en dikkat çekici olanlar, el yapımı, perdahlı, siyah yüzlü mallardır. Geç Kalkolitik-Erken Tunç Çağı başlarına (MÖ 3300-2900) tarihlenmesi mümkün olan bu seramikler dışında, oldukça yoğun sayıda maden cürufu da görülebilmektedir. Orman örtüsü içerisinde kalmış olan yerleşimin mevsimsel karakterli, bir madenci yerleşimi olabileceği düşünülmektedir.

Yazıtarla Höyüğü (M18-16)

Çavdar Köyü'nünyaklaşık 2 km. güneydoğusunda, Akpınar Mevkii içerisinde kurumuş bir dere yatağının (Ali Deresi) kenarında yaklaşık 5 m. yüksekliğinde ve 65x75 metre boyutlarında bir höyüktür. Taban alanı yaklaşık 135x90 m. bir alana yayılan höyüğün GKÇ-ETÇ (Resim: 4b) ve Demir çağına ait seramik buluntuları, çok dönemli yerleşim karakterini göstermektedir. Ayrıca höyüğün (Resim: 4a) üzerinde ve çevresinde yoğun şekilde maden cürufları da görülebilmektedir. Yerleşimin esas höyük konisi dışında Demir çağı içerisinde özellikle kuzeybatı yönünde yayılım gösterdiği tespit edilmiştir. Etek kısmıyla birlikte yerleşimin sınırları Demir çağında yaklaşık 290x160 m. boyutlarında bir alana yayılmaktadır. Tespit edilen Demir çağı seramikleri (Resim: 4c) MÖ 8-7 yüzyıla tarihlenen, monokrom boyalı örnekler ve krater formlu kaplardan oluşmaktadır. Teras üzerinde dikdörtgen planlı yapı kalıntılarının temel izleri de görülebilmektedir. Yazıtarla Höyüğü, Mesudiye sınırları içerisinde tespit edilen yerleşimler içerisinde kültür dolgusu kalınlığı, bir teras alanına sahip olması, tahribata uğramamış olması ve iki farklı döneme ait (Tunç-Demir Çağı) seramik buluntuları ile dikkat çeken yerleşimlerden birisidir.

Tepetarla Yerleşimi (M18-7)

Mesudiye İlçesi Çardaklı Köyü Demircikıran Mahallesi'nin yaklaşık 1.5 km. güneybatısında yer almaktadır. Yerleşim Melet Irmağı'nın Ordu ili sınırları içerisindeki en önemli kolu olan Esat Deresi'nin kaynağını oluşturan, Karapınar, Söğütlü ve Kekrece derelerinin birleşim noktasında yer alır. Bir "tepe üstü" yerleşimi olan Tepetarla, vadi seviyesinden 40-45 m. yüksekte, üst kısmı nispeten düz, doğal bir sırt üzerinde konumlanmaktadır. Arkeolojik buluntular yaklaşık 185x210 m. boyutlarında bir alanda yayılım göstermektedir. İlk defa M. Özsait tarafından ziyaret edilen yerleşimde Geç Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı'na tarihlenen seramiklerin varlığı daha önce de raporlanmıştır.

Tepetarla'da (Resim: 5a) tarafımızca ilk kez 2018 yılında araştırma yapılmış, ancak bitki örtüsünün yoğunluğu sebebiyle az sayıda malzeme gözlemlenebilmiştir. 2020 yılında ise Eylül ayının sonlarına doğru yapılan araştırmalarda çok daha fazla sayıda arkeolojik veri (Resim: 5c) tespit edilebilmiştir. Bir tepe üstü yerleşim olmakla birlikte, Geç Kalkolitik, Erken Tunç Çağı dönemleri dışında, MÖ 2. Bin (Geç Tunç) ve Demir Çağı'na tarihlenen seramik örneklerine de rastlanmış olması, Tepetarla'da uzun süreli bir tabakalaşmanın olduğunu göstermektedir.

Tepetarla'nın kuzey, güney ve doğusu dereler tarafından açılan derin vadiler ile sınırlıdır ve bu bariyerler yerleşime doğal bir koruma sağlamaktadır. Batı kesimi ise daha tedrici bir düzlük şeklindedir. Bir sur/çevre duvarı ve muhtemel kapı alanının da bu kesimde olabileceği tahmin edilmektedir. Deniz seviyesinden yaklaşık 1560 m. yükseklikteki yerleşim, güçlü su kaynaklarının birleşim noktasında, diğer yerleşimlerden daha zengin bir tarımsal havzanın kontrolünü sağlamaktadır. Tepetarla'nın en dikkat çekici özelliklerinden birisi yüzeyde görülebilen çok sayıdaki bazalt öğütme taşı ve maden cüruflarıdır. MÖ 4. Bin yıl ortalarından Demir Çağı sonuna kadar devam eden seramik buluntuları Tepetarla'nın bölgedeki

en uzun süreli yerleşim birimlerinden birisi, muhtemelen bölgesel bir merkez olabileceğini göstermektedir. MÖ 2. Bin yıla tarihlenen, çark yapımı, omurgalı çanak formları ve yine çark yapımı yalın yüzlü malların varlığı (Resim: 5b), Tepetarla'yı çok daha farklı bir konuma ulaştırmaktadır.

Taştekne Nekropolü (M18-19)

Çardaklı Köyü, gerek daha engebesiz arazi koşulları gerekse zengin su kaynakları ile Mesudiye'nin en güçlü yerleşim alanlarının başında gelmektedir. 1665 metre yüksekliğindeki bu sırt bugün büyük oranda çam ormanları içerisinde kalmıştır. Çardaklı Köyü'nünyaklaşık 2.5 km. kuzeybatısında Karapınar Deresi'nin oluşturduğu, menderesler ile şekillenmiş bereketli vadinin fazla yüksek olmayan sırtlarında Helenistik ve Roma Dönemlerine tarihlenen mezarlık/nekropol alanları dikkat çekicidir. Bunlar içerisinde özellikle Taştekne olarak adlandırılan mevkiinin defineciler tarafından geçmiş yıllarda da tahrip edilmiş olduğu bilgisi alınmıştır. Alanda yapılan incelemelerde çok sayıda kapakları korunmamış, kireç taşından sanduka mezar tespit edilmiştir. Söz konusu alana Taştekne Mevkii ismi verilmesinin sebebi olan sanduka mezarların oldukça geniş bir alana yayıldığı anlaşılmaktadır. Karadeniz'in Helenistik-Roma dönemi arkeolojisi ve kültürü için son derece önemli olan bu nekropol alanında görülebilen mezar sandukaları yaklaşık 175x135 m. boyutlarında bir alanda yoğunluk göstermektedir. Ancak orman örtüsü altında kalmış alanda çok daha fazla sayıda mezarın olabileceği düşünülmektedir.

Hanyeri Höyüğü (M18-22)

OMHAY Araştırması kapsamında ilk kez 2018 yılı araştırmalarında tespit edilen, ancak yoğun bitki örtüsü sebebiyle çok fazla malzeme görülemeyen Hanyeri Tepe Üstü Yerleşmesi'nde 2020 yılında intensive (detaylı) bir yüzey taraması gerçekleştirilmiştir. Üçyol Mahallesi'nin yaklaşık 1.2 km güneybatısında, Sıracakaya Mevkii içerisinde yer alan Hanyeri, Taşara Deresi'nin hemen kuzeyindeki doğal bir tepe üzerindedir. Kuzeydeki Sahanlı Başı tepesinden kaynaklarını alan Sağımlı Deresi ve Taşara Deresi'nin oluşturduğu yaklaşık 3 km uzunluğundaki menderesler, Sahanlı Boğazı'na kadar devam eden son derece verimli tarımsal bir havza ve hayvancılık için müsait bir otlak alanı oluşturmaktadır. Hanyeri, bu havzanın en kuzeybatısında yer alan küçük boyutlu bir yerleşimdir. Yaklaşık 50 m. çapında ve 6-7 m. yüksekliğindeki yerleşimin güney kesimi doğal kayalık sırta yaslanmaktadır. Tespit edilen seramikler içerisinde Erken Tunç Çağı ve Demir Çağı örneklerinin yer alması, çok dönemli bir yerleşimi işaret etmektedir. Bununla birlikte, MÖ 2. Bin yıl seramiğine rastlanmamış olması, yerleşim kronolojisindeki kesintiyi yansıtmaktadır.

Güleyanı Tepesi (M18-23)

OMHAY kapsamında ilk kez 2018 yılında tespit edilen, 2019 yılında yeniden gezilerek tescil işlemleri başlatılan Güleyanı Tepesi'ne (Resim: 6a) yöre halkıyla yapılan görüşmelerde

kaçak kazılar yapıldığı yönündeki duyumlar nedeniyle yeniden gidilmiştir. Üçyol mahallesindeki Güleyanı Tepesi, Taşaderesi'nin yaklaşık 600 m., Hanyeri Höyüğü'nün ise 900 m. güneyindedir. Üçyol'da Taşaderesi, Sıracakaya ve Kızılırmak Mevkii'nin kesiştiği verimli alan ortalama 1600 m. yüksekliğinde olmakla birlikte, son derece güçlü su kaynaklarına sahiptir. Tespit edilen arkeolojik alanlar ise Gölkırağı Tepesi'nin (1606 m.) doğu terasları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu alanlardan birisi olan Güleyanı Tepesi, doğal bir sırt üzerinde yaklaşık 75x80 m.lik bir alanda yayılım göstermektedir. Erken Tunç Çağı seramiği dışında, Demir çağına tarihlenen seramik parçaları (Resim: 6b) yoğun şekilde ele geçmiştir. Kuzeydoğu-güneybatı yönlü uzanan kireçtaşından kayalık sırt (Güleyanı Tepesi) ve çevresinde yoğun bir arkeolojik doku görülmektedir. Güleyanı Tepesi'nin etek kısımlarında, tepeyi yuvarlak şekilde çevreleyen bir çevre duvarının izleri görülebilmektedir. Bitki örtüsü ile kapanmış bu izin, yerleşimin etrafını çeviren bir savunma sistemine ait olması muhtemeldir.

Demircikıran Kaya Mezarı (M19-6)

Çardaklı Köyü'nde yapılan incelemelerde Demircikıran Mahallesi sakinlerinden alınan bilgiler neticesinde, kış aylarından yaşanılan sel sonrasında yamaç üzerinde toprak kayması sonrasında açığa çıktığı belirtilen bir kaya mezarında incelemelerde bulunulmuştur. Karapınar Deresi'nin açtığı vadinin, Demircikıran mahallesine bakan oldukça dik eğimli yamacı üzerindeki tek odalı kaya mezarı kireçtaşı kayalık içerisine açılmıştır. Roma dönemine tarihlenebilecek, yarım tonoz tavanlı, düz zeminli mezar odasının, girişin sol kısmında kalan ölü yatağı (kline) tahrip olmuştur. 1.3 m. yüksekliğinde, 1.8 m. uzunluğunda, 1.4 m. genişliğindeki mezar içerisinden dışarıya atılmış kırık kemik parçaları görülebilmektedir.

Kırantarla Höyüğü (M19-1)

Çardaklı Köyü'nünGölyanı mevkiinde, Karapınar deresi ile Göztarla deresinin birleştiği alanda, güçlü su kaynaklarının üzerinde kurulmuş bir yerleşimdir. Ulugöl Pınarı ismi verilen tatlı su kaynağının hemen üzerindeki doğal sırtın üzerindeki yerleşim yaklaşık 150x155 m. boyutlarında, 4-5 m. kültür dolgusuna sahiptir. Bugün orman örtüsü içerisinde kalmış ve iş makinaları ile tahrip edilmiş höyüğün (Resim: 7a-b) esasında oldukça stratejik bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Kırantarla'nın en erken dönem seramik malzemeleri (Resim: 7c) ETÇ-I'e tarihlenmekle birlikte en dikkat çekici buluntusu Orta Demir Çağı'na ait geyik motifli bir Alişar-4 seramiğidir. Parçanın üzerindeki iki paralel çizgi ve diz kapağını temsil eden yuvarlak hat Alişar-4 seramik geleneği içerisinde MÖ 8-7. yüzyıllarda yaygınlaşmaktadır. Bu geleneğin en kuzeydeki yayılım alanı, daha önceki çalışmalarda Tokat-Sulusaray olarak bilinmekle birlikte, Kırantarla örneği geleneğin Ordu-Mesudiye'ye kadar uzandığını gösteren bir buluntudur. Bölgemizde daha önceki yayınlarda Frig kimliği ile tanımlanan Demir Çağı kültürünün esasında Orta Anadolu Demir Çağı gelenekleri içerisinde değerlendirilmesi gerektiği, burada da tarafımızca bir kez daha önerilmektedir.

Sakaoğlu Arkeolojik Alanı ve Kurganları (M19-3)

Mesudiye Çardaklı Köyü sınırları içerisinde yapılan incelemelerde, Demircikıran Mahallesi'nin yaklaşık 1.8 km. batısında, Taştekne Mevkii içerisinde Söğütlüdere'nin açtığı vadinin doğu sırtları üzerinde, köylüler tarafından Oklutepe ve Sakaoğlu olarak adlandırılan birbirine yakın iki alanda incelemeler yapılmıştır. Sakaoğlu Tepesi ismi verilen sırt üzerinde çapları 3-5 m. yükseklikleri 2-3 m. arasında değişen taş yığma kurgan mezarlar tespit edilmiştir. Kayalık sırt üzerindeki orman örtüsü içerisinde kalan örnekler ile birlikte 30'dan fazla taş yığma mezar görülebilmektedir. Oklutepe'nin yaklaşık 120-130 m. güneybatısında, stabilize yolun hemen yanında, ise yüzey toprağının sel sonrasında sıyırılması ile açığa çıkmış bir taş temel duvarı tespit edilmiştir. 7 m. uzunluğunda ve 0.90 m. genişliğindeki bu duvar, düzeltilmemiş taşlar ile örülmüş olup, temelin yalnızca son sırası korunmuştur. Söz konusu duvarın yakın çevresinde az sayıda Helenistik ve Roma dönemi seramiğine rastlanmıştır. Bu duvarın 200 m. güneybatısında ise bu yerleşim ile ilişkili olduğunu düşündüğümüz bir nekropol alanı tespit edilmiştir. Yüzey toprağının yağmurlarla aşınması ile bazı taş sandukalar açığa çıkmış durumdadır ve etrafa yayılmış insan kemiği parçaları da görülebilmektedir. Taştekne Nekropolün'de tespit ettiğimiz mezarlar ile aynı karakteri yansıtan Nekropol alanı, bölgenin Helenistik-Roma dönemindeki iskan tarihi açısından son derece önemlidir.

Göngörmez (M19-4)

Üçyol Mahallesi'nin yayla kısmında yer almaktadır. M. Özsait tarafından da ziyarette bulunulmuş olup ilk tespit edildiği 1990'lı yıllarda orman örtüsünün azlığı sebebi ile sınırları daha net anlaşılabilirken bugün yoğun orman örtüsü altında kaldığı için, yayılımı tam olarak anlaşılamamaktadır. İki küçük derenin arasında kalan bir sırt üzerindeki Göngörmez'de bir konik tepe daha belirgin şekilde yükselti (Resim: 8) göstermektedir. Kaçak kazılar ile tahrip edilmiş olan bu alanlarda özellikle Geç Kalkolitik dönem sonu ile Erken Tunç Çağı'nın başlarına tarihlenen seramik buluntuları görülmektedir. Bu tanım daha çok seramik tarihlendirmeleri sebebiyle kullanılmakla birlikte kastettiğimiz tarihsel aralık esasında MÖ 3200-2800/2700 yıllarını kapsamaktadır. Alanda seramikler dışında, yanmış kerpiç parçalarının yoğunluğu da gözlenmektedir. Dal-çamur tekniğindeki bir mimari düzenlemeye işaret eden bu kerpiç kalıntıları, yapıların ahşap çatkıları içerisine dizilmiş mimari yapı malzemeleridir.

Uzuntepeler Yamaç Yerleşimi (M19-5)

Üçyol Mahallesi sınırları içerisinde tespit edilen bir başka alan, Üçyol Köyü'nün 2.5 km güneyinde, Taşaderesi'nin üzerindeki Uzuntepeler Mevkii'ndedir. Taşaderesi'nin Sahanlı Boğazına girdiği noktaya yakın konumda, üç doğal tepeden oluşan Uzuntepeler'den (Resim: 12) dereye en yakın olan üçüncü tepenin eteklerinde Erken Tunç Çağı-I dönemi seramikleri ile çok sayıda çakmaktaşı dilgi tespit edilmiştir. Yamaç yerleşimi niteliğinde, Uzuntepeler üzerinde yapılan yoğun tarımsal faaliyetler, muhtemel höyük konisinin korunmamasına sebep olmuştur. Dış yüzleri siyah renkte ve perdahlı, iç yüzleri ise kırmızı/kahverengi renkli

seramikler Karaz/Erken Transkafkas kültürünün ürünleri ile yakın benzerlik göstermektedir. Bir yamaç yerleşimi niteliğindeki Uzuntepeler'de az sayıda da olsa Orta Demir Çağı seramiğine de rastlanmıştır.

Harmanyeri (M20-2)

Arıcılar Yaylası içerisinde yapılan incelemelerde, Elmatarlası Mahallesi'nin 750 metre doğusunda doğal bir sırt üzerinde az sayıda seramik parçası tespit edilmiştir. Üzerinde mahallenin modern mezarlığının da bulunduğu sırtın özellikle güney yamaçlarına sürüklenmiş malzemeler Erken Tunç Çağı'na tarihlenen çok az sayıda amorf örneklerden oluşmaktadır. Tepenin dar üst konisi modern mezarlık olarak kullanılmakta olup, kültür dolgusu görülmeyen yamaç üzerindeki yerleşimin tescile değecek bir özelliği kalmamıştır.

Nal Tepesi (M20-3)

Mesudiye İlçesi'ne Ordu il merkezine bağlayan karayolu Melet Irmağı'nın aktığı derin vadiyi kullanmaktadır. Bu vadinin üzerinde, Mesudiye yönünden Topçam Barajı'na gelmeden önceki en son mahalle Arıcılar Mahallesidir. Bu mahallenin yer aldığı kesimden sonra, Irmak Havzası çok derin bir vadi içerisinde akmaya başlamaktadır. Melet Irmağı'nın hemen kuzeyinde yer alan Arıcılar Köyü'nde 2020 yılında özellikle yayla kesiminde incelemeler yapılmıştır. Arıcılar Köyü'nün yaylası üzerinden Mesudiye'nin en yüksek tepelerinden birisi olan Karababa Tepesine ve buradan da Topçam Yaylası'na geçilebilmektedir. Ancak bu yollar bugün büyük oranda ormanlık araziler içerisinden geçmektedir ve herhangi bir arkeolojik veya modern yerleşime ev sahipliği yapmamaktadır.

Arıcılar Köyü'nün yaklaşık 2.2 km batısında, Arıcılar Köyü Yaylası'nın girişinde yer alan doğal bir tepeliktir. M. Özsait tarafından 1990'lı yıllarda yapılan araştırmalarda ismi geçtiği için Naltepesi ziyaret edilmiştir. Ancak yaptığımız araştırmalarda herhangi bir seramik parçası veya mimari kalıntıya rastlanmamıştır.

Evliyatepesi (M20-4)

Mesudiye İlçesi'ne bağlı Erikköy mahalle merkezinin yaklaşık 750 metre güneyinde, Evliyasırtı ve Kurttapan sırtlarının kuzeyinde zengin su kaynakları üzerinde, doğal bir sırt üzerinde Evliyatepesi ismi verilen bir höyük tespit edilmiştir. Yaklaşık 65 metre çapında bir taban alanına yayılan ve korunan yüksekliği 4 metreye ulaşan höyüğün etrafı, büyük boyutlu, düzeltilmemiş taşlardan oluşan bir set/ihata duvarı ile çevrilidir. Ancak söz konusu duvar savunma amaçlı bir sur duvarı niteliğinde olmayıp, yerleşimin sulak ova seviyesinden yükseltilmesini ve korunmasını sağlayan bir çevre duvarı niteliğindedir. Evliyatepesi'nin (Resim: 9) doğu kesimi modern mezarlık tarafından tahrip edilmiş olup, üst kısmının yüksekliği de modern mezarlar sebebiyle azalmıştır. Yerleşimin güney kesimindeki kesitten görülen kültür dolgusu kalınlığı 5-6 metredir. Evliyatepesi'nde yapılan yüzey toplamasında çok sayıda Geç Kalkolitik Çağ seramiğine rastlanmıştır. Mesudiye yüzey araştırmaları kapsamında, Geç

Kalkolitik Çağ malzemelerinin en yoğun şekilde ele geçtiği yerleşim Evliyatepesi'dir. El yapımı, bir kısmı baskı/çentik bezemeli, açık kahverengi yüzey renkli Geç Kalkolitik Çağ seramikleri dışında, koyu yüzlü, perdahlı, el yapımı Erken Tunç I Dönemi seramikleri de son derece yoğunluktadır. Araştırma sırasında ele geçen bir kısmı kırık p.t. mühür (pintadera) ve bir adet perdahlanmış pandantif (koyun parmak kemiği) dokümantasyon işlemleri ardından etütlük eser olarak Ordu Müzesi Müdürlüğü'ne teslim edilmiştir.

Abdili Kurganı (M20-6)

Daha önce M.Özsait ve ekibi tarafından (1993 yılı) ziyaret edilen ve Erken Tunç Çağı yerleşimi olarak tanımlanan Kurucan'da (Abdili) tarafımızca yapılan araştırmalarda, burasının esasında bir yerleşim alanı olmadığı Erken Tunç Çağı'nın başlarına tarihlenen bir kurgan olduğu (Resim: 10) tespit edilmiştir. Yaklaşık 20 metre çapında 4 metre yüksekliğindeki kurgan üzerinde, eski tarihli büyük bir kaçak kazı çukuru bulunmaktadır. Kaçak kazı çukuru içerisinde görülen kerpiç parçaları ve düzensiz taşların dağıtılmış mezar odasına ait olduğu anlaşılmaktadır. Yüzeyinde veya etrafında bir seramik parçasına rastlanmamakla birlikte, kaçak kazı çukuru içerisinden çok az sayıda, amorf halde ETÇ-I dönemi seramik parçası görülmüştür. Bu seramiklerin, mezar armağanı olarak bırakılmış kaplara ait olduğu anlaşılmaktadır.

Fırışlık (M20-7)

Abdili Yaylası içerisinde ziyaret edilen bir başka merkez Fırışlık (Resim: 11) ismi ile bilinen höyüktür. Daha önce Abdili Köyü'nün Fırışlık Mahallesi sınırları içerisinde kaldığı belirtilmiş olsa da esasında, 1:25.000'lik haritalarda Abdili-Musalı Mahallesi'nin Isırganlı Mevkii'nde yer aldığı görülmektedir. Arkeolojik materyalin yayılımına göre esas höyük konisi 40 m. çapındadır. Üzerinde eski tarihli, büyük boyutlu bir kaçak kazı çukuru yer almaktadır. Kaçak kazı çukurundan da görüldüğü üzere kültür dolgusu kalınlığı yaklaşık 4 m.'dir. Bugünkü Tokat-Reşadiye sınırına yakın olan höyüğün yakın çevresi çam ve meşe ormanları ile çevrilidir. Höyüğün üzerinde Geç Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı seramikleri dışında farklı dönem malzemelerine rastlanmamıştır. Fırışlık'ın en dikkat çekici özelliği özellikle güney kesiminde yoğunlaşan maden cüruflarıdır. Yüzeyi neredeyse kaplayan bu maden ergitme atıkları yerleşimdeki metalurjik aktivitelerin kanıtları olmakla birlikte, MTA raporlarında da yakın bölgede Bakır-Kurşun-Çinko madenlerinin varlığı rapor edilmiştir.

OMHAY Araştırmasının 2018-2020 yılı çalışmalarında Mesudiye İlçesi sınırları içerisindeki çalışmalar büyük oranda tamamlanmıştır. Üç yıl süre ile bölgede yürütülen araştırmalar, Ordu ilinin en nitelikli protohistorik yerleşmelerinin (Resim: 1) Mesudiye Havzasında olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen veriler, Mesudiye İlçesi'ndeki yerleşim tarihinin Kalkolitik Çağ içerisine kadar (MÖ 5000/4500) indiğini göstermekle birlikte, araştırmalarda henüz Neolitik döneme ilişkin bir veri elde edilememiştir. Mesudiye'de Kalkolitik, Erken Tunç malzemeleri daha yoğun ele geçerken Geç Tunç ve Demir Çağı'na tarihlenen seramik

buluntuları daha az yoğunlukta tespit edilmiştir. Diğer taraftan özellikle, antik dönemlerde kullanılan zengin maden ve mineral yataklarının incelenmesi, bölge kültürünün yaylacılık ve hayvancılık dışındaki dinamiklerinin tespit edilebilmesi açısından da önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Melet Irmağı'nın özellikle güney kesimindeki yüksek yayla alanlarının, hayvancılık ve madencilik faaliyetleri kapsamında özellikle Kalkolitik Çağ içlerinden itibaren (MÖ 4500'ler) tercih edilmeye başlandığı görülmektedir. 1500/1700 metre arasında yükseklik gösteren yayla kesimlerinde MÖ 3. Bin yılın başlarında yerleşim sayısının artmaya başladığı görülmektedir. Höyüksel karakterdeki yerleşimlerde mevsimsel karakter son derece baskındır ve daha çok hayvancılık ve madencilik temelli bir ekonomiden bahsetmek mümkündür.

Resim 1: OMHAY Araştırması, tespit edilen yerleşimler

Resim 2: Pilav Tepesi (a), GKÇ-ETÇ seramikleri (b), GDÇ seramiği (c)

Resim 3: Küllüce-1, GKÇ-ETÇ seramikleri (b), p.t. hayvan figürini (c)

Resim 4: Yazıtarla (a), GKÇ-ETÇ seramikleri (b), Demir Çağı seramikleri (c)

Resim 5: Tepetarla, MÖ 2. Bin yıl seramikleri (b), bazalttan öğütme taşları (c)

Resim 6: Güleyanı (a), MÖ 3. Bin yıl ve Demir Çağı seramikleri (b)

Resim 7: Kırantarla (a-b), MÖ 3. Bin yıl ve Demir Çağı seramikleri (c)

Resim 8: Güngörmez

Resim 9: Evliyatepesi ve seramik buluntuları

Resim 10: Abdili Kurganı

Resim 11: Fırışlık yerleşimi ve seramik buluntuları

Resim 12: Uzuntepeler ve seramik buluntuları